

PROGRAM 835 ÅRS FEIRING SAKSHAUG GAMLE KIRKE

Mikkelsmess 27.-29. september 2019

FORTIDSMINNEFORENINGEN
1844–2019

FREDAG 27. SEPTEMBER

09.15- *Barnas Kirke TaoverDag*

14.45 Skolebarn fra Inderøya formidler kirkens historie med vandring, omvisning, musikk utstilling mm.

16.00 *Steinvandring* - En vandring fra Sakshaug gamle kirke til steinbruddene for kirka med arkeolog Øystein Ekroll og geoarkeolog Per Storemyr. Kaffe ved grillhuset Ytter Kvistad

20.00 *Scola Sanctae Sunnivaæ* – Vivace ungdomskor deltar. Konsert i Sakshaug gamle kirke

21.00 Middag på Jægtvolden Fjordhotell

LØRDAG 28. SEPTEMBER

07.30 *Ottesang i Mariakapellet* (sakristiet)

Åpen kirke for de som vil besøke kirken på vei til seminar

Fagseminar: Sakshaug gamle kirke 835 år?, Øyna, Sakshaugveien 32

09:30 Kaffen er klar på Øyna

10:00 Velkommen ved styreleder i Fortidsminneforeningen Margrethe C. Stang

10:05 Åpning ved Ole Erik Almlid, administrerende direktør NHO

10:15 Sakshaug kirke – vekslende verdier gjennom 835 år, Margrethe C. Stang, NTNU

10:45 «Bøndene skal lata alle menn i fylket byggja fylkeskyrkje». Hvem bygde Sakshaug kirke og hvorfor?
Jan Brendalsmo, tidl. RA og NIKU

11:15 *Pause med grønn småmat og drikke*

11:30 Stein på Sakshaug gamle kirke - Per Storemyr, Fabrica Kulturminnetjenester

12:00 En unik kilde til kunnskap - Steinhuggermerkene i Sakshaug gamle kirke, Kjersti Kristoffersen NDR

12.30 *Middelaldermat*

Forflytning til Sakshaug gamle kirke

13:40 Tur rundt kirken med Øystein Ekroll, NDR

14.00 «En riktig gammel kirke: Barteløver, kuleøyne og gotiske kapiteler» Margrethe Syrstad Andås, NTNU og Kjartan Hauglid, UiO

15:00 Takk for at dere kom - Merete Winness, leder Eiendom og Museum, Fortidsminneforeningen

18.00 *Klang i murene* - Prosjektkor og musikere fremfører musikk fra flere århundrer.

SØNDAG 29. SEPTEMBER - JUBILEUMSGUDSTJENESTE

10.45 Prosesjon frem til kirken

11.00 *Jubileumsgudstjeneste* med biskop Herborg Finnset, sokneprestene, prosjektkor og musikere.

FAGSEMINAR – SAKSHAUG KIRKE 835 ÅR?

Margrethe C. Stang: Sakshaug kirke – vekslende verdier gjennom 835 år

Sakshaug gamle kirke har overlevd mer enn 800 år. Hvilke forvandlinger har kirkebygget gjennomgått, og hvordan henger disse endringene sammen med endringer i samfunnet? Hvilke begivenheter var det som førte til at kirken lå som ruin, og hva og hvem var det som berget den?

Margrethe C. Stang er styreleder i Fortidsminneforeningen og førsteamanuensis i kunsthistorie ved NTNU, der hun har middelalderens kirkekunst som spesialområde.

Jan Brendalsmo : «Bøndene skal lata alle menn i fylket byggja fylkeskyrkje». Hvem bygde Sakshaug kirke og hvorfor?

Rundt år 1000 ble nordmennene lovpålagt å være kristne. Om du ikke adlød ble du drept eller landsforvist. Dette var erobringkongenes lov, Olav Tryggvason og Olav Haraldsson. Hva gjorde kongene for å forsikre seg om at befolkningen tok den nye trua? Hva gjorde de gamle høvdingene og andre som fram til da hadde hatt ansvaret for å gi menneskene i deres nettverk tilgang til det hellige, i en slik situasjon?

Jan Brendalsmo er middelalderarkeolog. Han er pensjonist og har tidligere jobbet hos Riksantikvaren og ved Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU). Han har publisert en rekke artikler om byhistorie og om kirkehistorie, men også om kulturlandskap og om landskapshistorie. I 2006 ble avhandlingen Kirkebygg og kirkebyggere. Byggherrer i Trøndelag ca. 1000 - 1600 utgitt.

Per Storemyr: Stein på Sakshaug gamle kirke

Som middelalderkirker flest, er Sakshaug gamle kirke bygd med lokale steinsorter. Og så er kirken prydet med stein som kom litt mer langveisfra. Med utgangspunkt i lokal kunnskap, ny forskning og helt nytt feltarbeid, vil vi prøve å gi en oversikt over bygningsarbeidet og den mangfoldige steinbruken på kirken.

Per Storemyr har jobbet i 30 år med stein på Nidarosdomen og trønderske middelalderkirker. Han er nå forsker ved Norsk Kvernsteinsenter/Musea i Sogn og Fjordane og partner i FABRICA kulturminnetjenester as.

Kjersti Kristoffersen: En unik kilde til kunnskap- Steinhuggermerkene i Sakshaug gamle kirke

I koret i Sakshaug kirke har det blitt funnet steinhuggermerker. Et steinhuggermerke var steinhuggerens personlige signatur. Steinhuggermerkene er en unik kilde til kunnskap om både byggingen av koret og steinhuggerne som utførte byggearbeidene.

Kjersti Kristoffersen (f. 1975) er arkeolog og arbeider ved Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider. Hun har skrevet hovedfagsoppgave om steinhuggermerkene i koret i Sakshaug kirke og arbeider til daglig med å registrere, dokumentere og analysere steinhuggermerkene på Nidarosdomen.

Øystein Ekroll: omvisning og steinvandring

Øystein Ekroll er arkeolog og forsker og ansatt ved Nidarosdomens restaureringsarbeider. Ekroll er spesialist på bygningsarkeologi og har publisert et større antall bøker og artikler om bygningshistorie i middelalderen. Ekroll forsvarte i 2015 graden philosophiae doctor (ph.d) ved NTNU med avhandlingen: *The Octagonal Shrine Chapel of St Olav at Nidaros Cathedral. An Investigation of its Fabric, Architecture and International Context.*

Margrethe S. Andås og Kjartan Hauglid: «En riktig gammel kirke: Barteløver, kuleøyne og gotiske kapiteler»

Seminaret skal feire at Sakshaug kirke er 835 år, og at kirken skal være bygget i 1184. Dette årstallet viser til en eldre og tapt innskrift som vi sikkert kan stole på. Men hva er det innskriften forteller?

Ettersom kirken består av både eldre og yngre elementer viser årstallet mest sannsynlig til en ombygging av kirken. Flere arkitekturdetaljer viser at koret også må ha blitt utvidet eller ombygget i senere tid, kanskje i forbindelse med at kirken ble kannik-kirke.

Men Sakshaug kirke har også flere eldre dekorative elementer som plasserer den blant de eldste steinkirkene i Trøndelag. Den hører også sammen med Ranhem i Namdalen og Alstahaug i Nordland, og enkelte skulpturdetaljer har også paralleller i tidlig-romanske fragmenter i Trondheim og Bergen. Hvis kirken skal feire et jubileum kan seminaret derfor være opptakten til et nært forestående 900-års jubileum.

Margrete Syrstad Andås er postdoktor ved NTNU, Institutt for kunst- og medievitenskap. Hun jobber for tiden med et internasjonalt forskningsprosjekt om Urnes stavkirke i perioden 1070-1140. Andås tok sin doktorgrad i 2012 ved Universitetet i København på avhandlingen «Imagery and ritual in the liminal zone. A study of texts and architectural sculpture from the Nidaros province c. 1100-1300.» Hun har publisert en rekke artikler om kunst, arkitektur og ritualer i norsk middelalder.

Kjartan Hauglid er stipendiat ved Universitetet i Oslo og arbeider med en avhandling om fransk romansk skulptur: «The Romanesque Corbels on the West Towers of Chartres Cathedral». Hans viktigste forskningsinteresser er 1100-tallets arkitektur og skulptur, med fokus på ikonografi og oppdragsgivere. Hauglid har utgitt flere artikler om norske middelalderkirker. Hauglid arbeider til daglig i De kongelige samlinger og er redaksjonsmedlem i Collegium Medievale: Interdisciplinary Journal of Medieval Research.